

ÍRÁS-TUDÁS: TANÁR SZAKOS EGYETEMI HALLGATÓK SZÖVEGALKOTÁSI KÉPESSÉGE ÉS PEDAGÓGIAI TUDÁSA

Molnár Edit Katalin

SZTE, BTK, Neveléstudományi Tanszék

Kulcsszavak: szövegalkotás, tanulás, tanári tudás

Az előadás két kutatási terület közös kérdését vizsgálja. Az írásbeli szövegalkotás episztemológiai aspektusai, illetve a tanári tudás szerveződése régóta a nemzetközi kutatás közép-pontjában állnak. Néhány vizsgálat a jól strukturált írásbeli feladatrendszerek fogalmi váltást segítő hatását is bizonyította, *Tynjälä* éppen a tanárrá váláshoz szükséges tudás esetében. Magyar adatok azonban nem állnak rendelkezésre arról, hogy a felsőoktatásban tanulók szövegalkotási képessége megfelel-e a tanulmányaik által támasztott igényeknek. Az anyanyelvi nevelés, illetve a tanárképzés hagyományai lehetővé tették, hogy az írásbeli feladatok túlnyomóan mint az értékelés eszközei jelenjenek meg, így nem problematizálódott sem a fogalmazási képességnek a feladatok végrehajtásához szükséges fejlettsége, sem a szövegalkotási folyamatoknak a tartalmi területek tanulása során betöltött szerepe. A felsőoktatás expanziója, illetve a bolognai folyamatban a tanári képzésbe belépni szándékozó diákok szelekciója azonban elkerülhetetlenné teszi e szempontok figyelembe vételét.

A vizsgálat tanár szakos diákok (N=35) neveléseméleti kurzusokra írott szemináriumi dolgozatainak kvalitatív elemzésével arra keres választ, hogy az írásbeli szövegalkotási képességük mint eszköz lehetővé teszi-e, hogy a tudásukat teljességében megmutassák, illetve hogy a szöveg létrehozása folyamán a tudásuk változzon, vagyis a tanulás, a fejlődés lehetőségét is adja-e számukra. A diákok feladata egy szabadon választott taneszköz neveléseméleti célú elemzése volt. A kurzusokon a szövegalkotás fejlesztését célzó direkt oktatás nem történt, de a lehetséges elemzési szempontok tisztázásához és alkalmazásához rendelkezésükre állt egy írott segédlet és egy közös konzultáció, a dolgozat első fogalmazványának elkészülte után pedig kérhettek egyéni konzultációt és formatív értékelést.

A szövegek elemzése feltárta azokat a főbb problématerületeket, amelyek mind a bizonyítás, mind a továbblépés gátjai lehetnek: a feladatértelmezés pontossága; a szerzői (dolgozatírói) célkitűzés reflektálatlansága; a történetmondás és az elemzés összemosása; a tudás forrásainak nem kritikai megközelítése; az új tudás alkalmazásának nehézségei; a rendezőelv következetlen alkalmazása; a köznap beszélt és az akadémiai írott nyelv közti különbségtétel hiánya, illetve az utóbbi ismeretlen volta. Mind a szövegalkotással, mind a neveléseméletben tárgyalt kérdésekkel kapcsolatban tipikusan az ismert köznap mintákhoz való ragaszkodást láttuk sok szövegben számos olyan ponton, ahol ezek lehetetlenné tették a mélyebb elemzést, reflexiót. A vizsgálat eredményei a tanulni megtanulás olyan nehézségeire hívják fel a figyelmet, amelyek leküzdésében tanárrá válás útján lévők számára az eddiginél több segítséget kell nyújtanunk – nem csak azért, hogy ezáltal a szakterületük és a pedagógia jobb ismerőivé váljanak, hanem azért, hogy a tudatosabb tanulás és gondolkodás stratégiáinak megismerésével majdani diákjaikat is az értelmes tanulás felé tudják segíteni.